

The role of the US Central Intelligence Organization (CIA) in US foreign policy towards Syria (2017-2020)

Rahmat Haji Mineh ¹ Mohamadreza Beygian ²

Research Article

Received:
22 November
2024

Revised:
13 Febary 2024

Accepted:
17 February 2025

Published:
23 February 2025

PP. 62-83

Introduction

The Syrian crisis is one of the most challenging security and political events in the Middle East region, and each of the actors in the international scene has adopted different approaches to the developments in Syria based on their interests. America's strategy as a global superpower is always influenced by intelligence-security organizations active in Syria. Intelligence organizations are one of the influential institutions in the policy-making and foreign policy of countries regarding regional and global developments. According to their functions, these organizations are the tools of political decision-makers to make decisions in important international developments. At the same time, they influence the process of foreign policy, but they are also strongly affected by politics. In fact, just as political variables strongly influence information, intelligence organizations also influence the foreign policy approach of countries. One of the important questions regarding intelligence organizations is their position and the way they influence the foreign policy of countries. The structure of American intelligence and security organizations has a long history, and since intelligence services usually play an overt and covert role in the foreign policy of societies, the United States of America is not exempt from this and has undoubtedly been influenced by these organizations. The executive role of these organizations in the Syrian crisis is one example of how they are used as a tool in this country's foreign policy towards Syria. In this research, the researchers intend to examine the role of American intelligence agencies in the foreign policy of the country during Trump's presidency towards Syria. The focus of this research is the influence of the American intelligence community on the foreign policy of the country towards Syria, specifically the role of the US Central Intelligence Organization (CIA) in US foreign policy towards Syria from 2017 to 2020. Thus, the main question of the research is that, what role has the US Central Intelligence Agency (CIA) played in the country's foreign policy towards Syria from 2017 to 2020?

1. Associate Professor of International Relations, Law Department, East Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran (Corresponding Author).

r.hajimineh@gmail.com ORCID ID: 0000-0002-1225-9541

2. Master of Arts in International Relations, Department of International Relations, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran. beygianmr@gmail.com ORCID ID: 0009-0004-8629-1933

Cite this article: Haji Mineh, Rahmat., Beygian, Mohammadreza., (2025). "The role of the US Central Intelligence Organization (CIA) in US foreign policy towards Syria (2017-2020)", *Quarterly Journal of West Asia Political Research*, 1(1), 63-85.

Research Methodology

Using a descriptive-analytical approach, this research will analyze and examine the foreign policy of the United States of America regarding the Syrian crisis from 2017 to 2020. Traditionally, political analysts have focused on how decision makers choose a solution from a range of alternatives. In this context, three models of foreign decision-making have been discussed in recent years. Most importantly, Graham Allison (1969) mentions three models in the foreign policy decision-making process: the rational model, the organizational model, and the bureaucratic model. In this article, the organizational decision-making model is considered as the theoretical framework of the research.

Results and Discussion

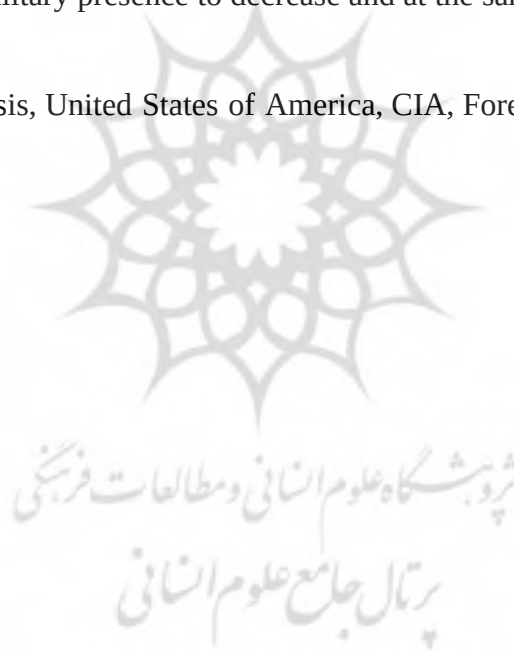
The research findings suggest that the CIA has played a significant role in supporting Donald Trump's foreign policy decisions regarding the Syrian crisis. In today's world, intelligence organizations have a strong influence on a country's foreign policy, with their security and intelligence approaches serving as the primary source of information for decision-making in international affairs. For many years, the United States' policies in the Middle East focused on supporting authoritarian governments that were allies and protectors of American interests in the region. However, the ongoing civil war in Syria has resulted in over half a million deaths and the worst humanitarian crisis in recent history. At the beginning of Trump's presidency, his approach to the Syrian issue was uncertain. While the administration made it clear that they did not support military intervention to support US-backed rebel forces, their plans were not clearly defined. From the beginning of the Syrian crisis, the US has been a major player, using its strategic components to secure its regional and international interests. This has included attempts to isolate Bashar al-Assad as a rogue leader and weaken the Iran-Syria-Hezbollah axis. Additionally, the US has aimed to diminish the influence of Russia and Iran in the Middle East. Ultimately, the US has declared victory for Assad and his allies, with the Syrian army reclaiming eastern Syria in late 2017 and the possibility of defeating remaining rebels in the west in 2018.

Conclusions & Suggestions

American intelligence institutions, specifically the Central Intelligence Agency (CIA), hold significant influence over the policy making and decisions of the United States. The CIA is used by the US government to support military operations and shape foreign policy, particularly in regions such as the Middle East. Research has shown that the CIA plays a crucial role in collecting, analyzing, and processing national security information from around the world, ultimately contributing to the development and implementation of strategic policies for the country. In the case of the Syrian crisis, the CIA has utilized information from foreign intelligence agencies and has even resorted to kidnapping individuals for security purposes. The US foreign policy towards Syria from 2017 to 2020 has been focused on maintaining strategic positioning, increasing influence in the region, and countering the regime of Bashar al-Assad and the Islamic Republic of Iran.

As the CIA plays a significant role in the decision-making process and also serves as an executive body for implementing decisions, it has been able to reduce the cost of military presence while simultaneously improving its effectiveness. Overall, the function of intelligence services in different countries is the same regardless of the type of government in place and the ruling ideology. Therefore, it is not far-fetched that the results of this research can be used to achieve a general view of the impact of other intelligence organizations on the foreign policy of their respective countries, considering the theoretical framework of organizational decision-making. The timely use of the opinions of intelligence organizations as support in the foreign policy decision-making process will prevent the imposition of additional costs in the future. Just as the Central Intelligence Agency (CIA), by playing a cognitive role in the decision-making process in the foreign policy of the United States of America and also playing a supervisory and executive role in the implementation of the decisions made, has caused the cost of military presence to decrease and at the same time the quality of presence to increase.

Key Words: Syrian crisis, United States of America, CIA, Foreign policy, Decision-making

نقش سازمان اطلاعات مرکزی آمریکا (سیا) در سیاست خارجی آمریکا در قبال سوریه (۲۰۱۷-۲۰۲۰)

رحمت حاجی مینه^۱ ID محمد رضا بیگیان^۲ ID

چکیده

طی یک دهه اخیر، بحران سوریه یکی از پر چالش ترین رویدادهای امنیتی و سیاسی در منطقه غرب آسیا بوده است و هر یک از بازیگران در صحنه بین المللی بر پایه منافع خود رویکردهای متفاوتی را در قبال تحولات این کشور اتخاذ نموده اند. استراتژی آمریکا نیز به عنوان یک ابر قدرت جهانی همواره تحت تأثیر سازمان های اطلاعاتی - امنیتی فعال در سوریه بوده است. لذا هدف از این پژوهش، تبیین نقش سازمان های اطلاعاتی آمریکا در سیاست خارجی این کشور در قبال سوریه (۲۰۱۷-۲۰۲۰) است. پرسش اصلی پژوهش این است که سازمان اطلاعات مرکزی آمریکا (سیا) چه نقشی در سیاست خارجی این کشور در قبال سوریه طی سال های (۲۰۱۷-۲۰۲۰) داشته است؟ در پاسخ به این پرسش، این فرض مطرح شده که سازمان های اطلاعاتی آمریکا به ویژه سازمان سیا با فراهم کردن اطلاعات میدانی و کدهای راهبردی، تأثیر به سزایی در روند تصمیم گیری های امنیتی و راهبردی آمریکا و در راستای تثبیت موقعیت آن در کشور سوریه (۲۰۲۰-۲۰۱۷) داشته است. پژوهش حاضر با استفاده از رویکرد توصیفی- تحلیلی و در قالب مفروضات نظریه تصمیم گیری به تحلیل و بررسی سیاست خارجی ایالات متحده آمریکا در قبال بحران سوریه در طول سال های ۲۰۱۷ تا ۲۰۲۰ میلادی خواهد پرداخت. یافته های پژوهش حکایت از این مهم دارد که سازمان سیا نقش مؤثری در حمایت و پشتیبانی از تصمیمات سیاست خارجی دونالد ترامپ در بحران سوریه داشته است.

واژگان کلیدی: بحران سوریه، ایالات متحده آمریکا، سازمان اطلاعات مرکزی سیا، سیاست خارجی، غرب آسیا

مقاله علمی

تاریخ دریافت:

۱۴۰۳/۹/۲

تاریخ بازنگری:

۱۴۰۳/۱۱/۲۵

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۳/۱۱/۲۹

تاریخ انتشار:

۱۴۰۳/۱۲/۵

۱. دانشیار روابط بین الملل، گروه حقوق، واحد تهران شرق، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران (نویسنده مسئول)

r.hajimineh@gmail.com ORCID ID: 0000-0002-1225-9541

۲. کارشناس ارشد روابط بین الملل، گروه روابط بین الملل، واحد تهران مرکز، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

beygianmr@gmail.com ORCID ID: 0009-0004-8629-1933

استناد به این مقاله: حاجی مینه، رحمت؛ بیگیان، محمدرضا (۱۴۰۳). نقش سازمان اطلاعات مرکزی آمریکا (سیا) در سیاست خارجی

آمریکا در قبال سوریه (۲۰۱۷-۲۰۲۰)، فصلنامه سیاست پژوهی غرب آسیا، (۱)، ۸۳-۶۲

مقدمه

سازمان‌های اطلاعاتی یکی از نهادهای تأثیرگذار در فرایند سیاست‌گذاری و سیاست خارجی کشورها در قبال تحولات منطقه‌ای و جهانی هستند. این سازمان‌ها با توجه به کارکردهایی که دارند، به مثابه ابزاری در دست تصمیم‌گیرندگان سیاسی برای مدیریت تحولات مهم بین‌المللی هستند. در عین حال که بر روند سیاست خارجی تأثیر می‌گذارند، خود این سازمان‌ها نیز به شدت متأثر از سیاست بوده و در واقع همان‌طور که متغیرهای سیاسی به شدت اطلاعات را تحت تأثیر قرار می‌دهند، سازمان‌های اطلاعاتی نیز بر رویکرد سیاست خارجی کشورها تأثیر می‌گذارند.

یکی از پرسش‌های مهم در رابطه با سازمان‌ها اطلاعاتی، جایگاه و نحوه تأثیرگذاری این سازمان‌ها بر سیاست‌گذاری خارجی کشورهاست. ساختار سازمان‌های اطلاعاتی و امنیتی آمریکا قدمتی طولانی دارد و از آنجا که معمولاً سرویس‌های اطلاعاتی به صورت آشکار و پنهان بر سیاست خارجی جوامع نقش دارند؛ لذا ایالات متحده آمریکا نیز از این امر مستثنی نبوده و بدون شک از این سازمان‌ها تأثیرپذیر بوده است. نقش اجرایی این سازمان‌ها در بحران سوریه یکی از مصادیق ابزار اجرایی سیاست خارجی این کشور در قبال سوریه است. در این پژوهش، نویسندگان تلاش خواهند کرد نقش سازمان‌های اطلاعاتی آمریکا بر سیاست خارجی این کشور در دوران ریاست‌جمهوری ترامپ در قبال سوریه را مورد کنکاش و بررسی قرار دهند. تمرکز اصلی پژوهش، بر تأثیر جامعه اطلاعاتی آمریکا بر سیاست خارجی این کشور در قبال سوریه است.

۱- پیشینه پژوهش

علوی‌فر (۱۳۸۲)، در کتابی تحت عنوان «جهان زیر سلطه سازمان‌های اطلاعاتی»؛ به بررسی ساختار و عملکرد سازمان‌های اطلاعاتی پرداخته و در بخش دوم این کتاب تعدادی از سازمان‌های اطلاعاتی تأثیرگذار بر نظام بین‌المللی همچون آژانس اطلاعات مرکزی آمریکا (سیا) را مورد بررسی قرار داده است. در کتاب مذکور افزون بر معرفی سازمان سیا به برخی از عملیات‌های پنهانی این سازمان در کشورهای مختلف پرداخته شده است.

سلیمی (۱۳۹۰)، در پایان‌نامه کارشناسی ارشد تحت عنوان «نقش سازمان اطلاعات مرکزی (سیا) در پیشبرد استراتژی‌ها و سیاست‌های ایالات متحده آمریکا»؛ به بررسی نقش اجرای سازمان سیا به عنوان یکی از بازوهای اجرای آمریکا در پیشبرد اهداف بین‌المللی آن اشاره نموده است. از دیدگاه نویسنده در هر موقعیتی که وزارت امور خارجه ایالات متحده به دلایلی نتوانسته به اهداف آمریکا در سطح بین‌المللی جامه عمل بپوشاند، سازمان سیا این مسئولیت را بر عهده گرفته و با عملیات‌های پنهانی توانسته است خواسته‌های دولت مردان آمریکایی را تأمین کند. البته در این پژوهش تنها به عملیات‌های مختلف سازمان سیا در طول تاریخ پرداخته و تأثیرات آن بر سوریه مورد بررسی قرار نگرفته است.

میرمحمدی (۱۳۹۰)، در کتابی تحت عنوان «سازمان‌های اطلاعاتی و سیاست خارجی: مطالعه موردی نقش سازمان سیا در سیاست خارجی آمریکا»، ضمن تایید نقش شناختی و اجرایی سازمان سیا در سیاست خارجی آمریکا، به این نتیجه رسیده است که موثرترین نقش سازمان سیا در سیاست‌گذاری خارجی آمریکا، بهره‌برداری از این سازمان به عنوان ابزاری جهت اجرای سیاست خارجی این کشور بوده است. سرانجام، نویسنده با تعمیم نتایج بدست آمده از پژوهش موردی به سایر موارد، بر آن است که سازمان‌های اطلاعاتی ابزار پشتیبانی شناختی، اجرایی و نظارتی سیاست‌گذاران در فرآیند سیاست‌گذاری خارجی‌اند.

دیوسالار و طاهرپور (۱۳۹۴)، در مقاله‌ای تحت عنوان «بازخوانی تأثیرات متقابل سازمان‌های اطلاعاتی و سیاست در عصر اطلاعات» به بررسی نقش و عملکرد سازمان‌های اطلاعات بر ساختارهای سیاسی قدرت‌های بزرگ از جمله آمریکا پرداخته‌اند. در واقع انقلاب اطلاعات سازمان‌های اطلاعاتی و ساختار نظامی و امنیتی کشورها را دستخوش تغییر و دگرگونی ساخته است. برخی از تصمیم‌گیرندگان سیاسی برای اجرای برخی از تصمیمات در حوزه سیاست خارجی به منظور عملیات پنهان از سازمان‌های اطلاعاتی بهره می‌گیرند. یکی از مهم‌ترین کارکردهای سازمان‌های اطلاعاتی پشتیبانی از سیاست خارجی کشور خود است، بدین معنا بخش مهمی از تصمیم‌گیری سیاست خارجی کشورها محصول تحلیل‌هایی است که سازمان‌های اطلاعاتی آماده ساخته‌اند.

افتخاری و قدرت‌آبادی (۱۳۹۵)، در مقاله‌ای تحت عنوان «نقش سازمان‌های اطلاعاتی در تأمین امنیت نرم»؛ به بررسی نقش اجرایی این سازمان‌ها در تأمین و حفظ امنیت پرداخته‌اند. از دیدگاه نویسنده با رشد تکنولوژی رسانه‌ای همچون اینترنت، تلویزیون و مطبوعات و تأثیرگذاری این رسانه‌ها بر افکار عمومی سازمان‌های اطلاعاتی متوجه شدند که به کارگیری قدرت سخت در زمان اختلافات دیگر کاربرد ندارد و از این حیث سازمان‌های اطلاعاتی تلاش دارند با سیاست‌های اعمالی و پاسخگویی غیرمستقیم به خواسته‌های مردم نقش مؤثری در مدیریت خواسته‌های جامعه ایفا کنند. محوریت این نقش اجرایی است که سبب می‌شود با ایجاد برنامه‌ها و گزارشات در مسیر سیاست‌گذاری کشور نیز تأثیرات مستقیمی داشته باشند.

نوری و حسینی (۱۳۹۸)، در مقاله‌ای تحت عنوان «فردگرایی در سیاست خارجی آمریکا در دوره دونالد ترامپ: نتایج و پیامدها»؛ با بهره‌گیری از مولفه‌های نظری جیمز روزنا به بررسی شخصیت سیاسی ترامپ و مواضع سیاست خارجی آن نسبت به مسائل منطقه‌ای و بین‌المللی پرداخته است. در بخشی از این پژوهش به ساختار سازمان امنیت مرکزی آمریکا و نحوه عملکرد آن در دوران ترامپ پرداخته شده است که در این تحقیق می‌توان آن را مدنظر قرار داد.

صفی‌پور و همکاران (۱۴۰۰)، در مقاله‌ای تحت عنوان «سازمان سیا، بحران‌های خاورمیانه بعد از ۱۱ سپتامبر (۲۰۱۱ - ۲۰۱۵) و کاهش قدرت نرم آمریکا»؛ ضمن بررسی ساختار سازمان‌های اطلاعاتی و امنیتی آمریکا به بررسی تأثیر سرویس‌های امنیتی ایالات متحده آمریکا پس از وقایع ۱۱ سپتامبر پرداخته است. بر پایه یافته‌های این پژوهش، نهادهای اطلاعاتی ایالات متحده آمریکا به‌خصوص سازمان سیا نقش مهمی در ارتقا و قدرت نرم این کشور ایفا نموده‌اند. این نهادها در ایجاد، تشدید و یا ضعف بحران‌های خاورمیانه نقش مؤثری داشته‌اند.

جنکیز (۲۰۱۵)، در کتاب خود تحت عنوان «پیامدهای حمله تروریستی پاریس برای استراتژی آمریکا در سوریه و امنیت داخلی»؛ به نقش و جایگاه آژانس اطلاعات مرکزی آمریکا می‌پردازد. ایالات متحده به منظور حفظ امنیت داخلی و مقابله با جناح روس و ایران به کمک سرویس‌های اطلاعاتی حضور فعالی در سوریه داشته است. با توجه به اینکه پژوهش‌های تخصصی بسیاری در زمینه سازمان‌های اطلاعاتی ارائه شده است.

نوآوری و تمایز پژوهش حاضر در مقایسه با پژوهش‌های صورت گرفته پیشین، در زمینه بررسی نقش سازمان‌های اطلاعاتی آمریکا خصوصاً سازمان سیا در شکل‌گیری راهبردهای سیاست خارجی ایالات متحده در دوره ترامپ در قبال بحران سوریه از سال‌های ۲۰۱۷ تا ۲۰۲۰ میلادی است.

۲- مبانی نظری پژوهش؛ الگوی تصمیم‌گیری آلیسون

سازمان اطلاعاتی به سازمان‌ها و ارگان‌هایی گفته می‌شود که هدف آن‌ها جمع‌آوری اخبار و اطلاعات سیاسی، نظامی، اجتماعی و اقتصادی از دیگر کشورهای مورد هدف یا دشمن به کمک ابزارهای فنی و نیروی انسانی و با استفاده از شیوه‌های اطلاعاتی است (Ghanbari & Akbarzadeh, 2017: 103). سازمان‌های اطلاعاتی ابزار شناختی در دست سیاست‌گذاران برای مشاهده بهتر و دقیق‌تر دنیای خارج هستند. گاهی سیاست‌گذاران و تصمیم‌گیرندگان سیاسی از سازمان‌های اطلاعاتی برای سیاست‌گذاری استفاده می‌کنند. اقدامات پنهان یا آشکار این سازمان‌ها نیز بر سیاست خاص ملی و به خصوص در حوزه سیاست خارجی و امنیت ملی تأثیرگذار است (Mirmohammadi, 2012: 139). مهم‌ترین نقش اطلاعات در سیاست‌گذاری‌ها را نقش شناختی سازمان‌های اطلاعاتی دارند (Mirmohammadi, 2012: 54).

در واقع نقش اجرایی این سازمان‌ها در زمان صلح و روابط حساس بیشتر شده و حضور فیزیکی و اطلاعاتی چندانی در میدان نبرد ندارند. سازمان‌های اطلاعاتی صورت غیرمستقیم و با واسطه بر ثبات سیاسی یک کشور تأثیرگذار می‌گذارند، چون مهم‌ترین وظیفه این سازمان‌ها جمع‌آوری اطلاعات و ارائه آن به رهبران کشورها است. در جهان امروزی به دلیل مسلط شدن چالش‌های شبکه‌ای و بروز تهدیدات جدید، سازمان‌های اطلاعاتی قادر به ایفای نقش سنتی خود مبنی بر ارائه هشدارهای استراتژیک به تصمیم‌گیرندگان نیستند، به همین علت سیاست‌گذاران انتظار دارند که این سازمان‌های اطلاعاتی نه شکل‌دهنده تصمیم‌های آن‌ها، بلکه پشتیبان این تصمیم‌ها در عرصه نظام بین‌الملل باشند (Mohammadi, 2011: 138). تحلیل‌گران سیاسی به‌طور سنتی بر روی این مسئله تمرکز می‌نمودند که چگونه یک تصمیم‌گیر بر روی یک راه‌حل از میان تعداد متعددی از آلترناتیوها تمرکز می‌نماید (Vertzberger, 1990: 121). در همین ارتباط سه مدل مطرح در تصمیم‌گیری سیاست خارجی که در سال‌های اخیر بیشتر مورد بحث بوده‌اند، در این بخش برشمرده می‌شود. نخستین آن‌ها که در کارهای گراهام آلیسون مورد بحث قرار گرفته است، مدل عقلایی است (Neumann, & Morgenstern, 1944: 113). البته او از سه الگو در کارهای خود نام می‌برد که عبارتند از الگوی عقلایی، الگوی سازمانی و الگوی بوروکراتیک. الگوی بازیگر خردمند یا سیاست عقلایی، عمل یک ملت و یا یک حکومت را در برابر یک وضعیت بر پایه محاسبات عقلایی و داده‌های عینی ارزیابی می‌کند (Allison, 1969: 689). چنان‌که در بحران کوبا، تحلیل‌گران بر پایه الگوی سیاست عقلایی، سیاست و عمل اتحاد شوروی را تصمیمی عقلایی توصیف می‌کردند که از زاویه اهداف استراتژیک این کشور درست بوده است (Naghibzadeh, 2009: 66).

در الگوی سازمانی، آلیسون به این نکته می‌پردازد که هر تصمیمی که اتخاذ شود، بناچار از مجاری سازمان‌ها و نهادهای خاصی صورت می‌گیرد. شناخت سازمانی که تصمیمی بر عهده آن واگذار شده است می‌تواند ما را از کم و کیف آن تصمیم آگاه کند. در الگوی بوروکراتیک، آلیسون این بحث را مطرح می‌نماید که سازمان‌ها و ادارات بوسیله افرادی اداره می‌شوند که هر یک برای خود نقش و صلاحیتی قائل بوده و ممکن است در رقابت با یکدیگر قرار داشته باشند. از این رو، تصمیم نه محصول فرآیند کار و وظیفه یک سازمان بلکه محصول چانه‌زنی افرادی تلقی می‌شود که از موقعیت شغلی

^۱Organizational Process

^۲Government Bargaining

خود استفاده و به ایفای نقش می‌پردازند. در نتیجه، ویژگی‌های شخصی، شغلی، انگیزه‌ها و عقاید دیوانسالاران در فرآیند تصمیم‌گیری نقش عمده‌ای ایفا می‌نمایند. او نظرات خود را در سه سطح مطرح می‌نماید:

در سطح نخست، تصمیم‌گیرنده، انسان عقلایی کامل به شمار آمده است که در شرایطی تصمیم می‌گیرد که راه‌حل‌های گوناگون و طرق عمل مختلف به دقت و صحت سنجیده و ارزیابی شده‌اند. در نتیجه تصمیم‌گیری عقلایی است و تصمیماتی اتخاذ می‌شود که حداکثر مطلوبیت را دارند و تصمیماتی هستند که ارزش‌های موردنظر را به بهترین وجه برآورده می‌نمایند. این مدل یک مدل کلاسیک اقتصادی نیز به‌شمار می‌آید. آلیسون هشدار می‌دهد که اگرچه چنین توصیفی ما را در درک و فهم بیشتر چگونگی تصمیم‌گیری کمک می‌نماید، بااین حال، باید توجه داشت که در اینجا از زاویه بسیار کوچک و محدودی به واقعیات نگریسته شده و در نتیجه در بعضی از موارد نیز صحیح عمل نمی‌نماید (Sa'adat, 1989: 57).

آلیسون اضافه می‌نماید که در تصمیم‌گیری در سیاست خارجی، هرچه اطلاعات ما در زمینه امور داخلی کشور و دولت مقابل کمتر باشد، گرایش به تکیه بر الگوی کلاسیک بیشتر است (Alison, 1969: 690). سطح دوم تصمیم‌گیری را آلیسون از زاویه تصمیم‌گیری در سازمان و بر حسب ضوابط و معیارهای سایمون برای تصمیم‌گیری مطرح می‌نماید. مدل سازمانی تصمیم‌گیری یک مدل توصیفی است، این مدل نشان می‌دهد که چگونه واقعا تصمیم اتفاق می‌افتد (Simon, 1960: 240). در این مدل، فرض بر آن است که تصمیم‌گیرندگان کاملاً عقلایی عمل نمی‌کنند، بلکه در محدوده‌ای از زمینه‌ها، ادراک از بدیل‌ها و توانایی تصمیم، عقلایی رفتار می‌نمایند. اگر اهداف در مدل عقلایی کاملاً روشن است، در اینجا اهداف با توجه به مسیر تصمیم ممکن است تغییر نمایند. این مدل به نام عقلایی محدود نیز شناخته می‌شود (Davis, 1985: 170).

در سطح سوم، تصمیم‌گیری ابعاد گسترده‌تری بخود می‌گیرد. در این سطح به اعضای سازمان به دیده کسانی نگریسته می‌شود که درگیر سیاست شده و سیاستمدارند. «سیاست» به معنای معامله و داد و ستد، ولی معامله و داد و ستدی که با قواعد معین و خاصی بین افراد در سیستمی با آرایش سلسله‌مراتبی و در چارچوب کلی آن انجام می‌گیرد. افزون بر این میزان و ماهیت مسئولیتی که افراد به دوش می‌گیرند، در تعبیر و تفسیر آنچه که می‌بینند و می‌شنوند و در نوع تصمیماتی که اتخاذ می‌نمایند، تاثیر فراوان دارد. اما اعضای سازمان افزون بر سیاستمداری، انسان نیز هستند. بنابراین هسته مرکزی سیاستمداری بوروکراتیک را شخصیت انسان‌ها تشکیل می‌دهد (Sa'adat, 1989: 115).

امروزه نقش سازمان‌های اطلاعاتی در سیاست خارجی کشورها نسبت به سایر عوامل پررنگ شده است، به‌طوری که رویکردهای اطلاعاتی و امنیتی این سازمان‌ها به‌عنوان متولی اصلی برآورد اطلاعاتی در زمینه‌های مختلف سیاست خارجی نسبت به تحولات بین‌المللی نقش ایفا می‌کنند. سازمان‌های اطلاعاتی مشاورانی جامع و امین برای سیاستگذاران و تصمیم‌گیرندگان سیاست خارجی هستند اما سیاست‌گذاران گاهی از این سازمان‌ها برای مقاصدی به جز شناخت و نظارت استفاده می‌کنند. در برخی عملیات‌های پنهان و سری هدف آنان تأثیرگذاری بر شرایط سیاسی و نظامی در خارج از کشورها یا مداخله در بحران‌های منطقه‌ای بوده و به نحوی نقش این سازمان‌های اطلاعاتی پنهان است. به منظور بررسی موضوع پژوهش و در راستای تبیین تاثیرات سازمان‌های اطلاعاتی آمریکا بر سیاست خارجی آن می‌توان این‌گونه تحلیل نمود که سازمان اطلاعات مرکزی آمریکا (سیا) به عنوان یکی از نهادهای سیاسی تأثیرگذار بر روند تصمیم‌گیری دولت آمریکا و با توجه به نقشی که در دوران ترامپ داشته است، از طریق بررسی اطلاعات و داده‌های مورد بحث بر رویکرد

دولت ترامپ در موضوع بحران سوریه تأثیر داشته و زمینه را برای اقدامات وی آماده نموده است. به طوری که این سازمان از زمان تشکیل علاوه بر نقش شناختی و نظارتی، نقش های اجرایی مختلفی را برابر خواست تصمیم گیرندگان سیاسی انجام داده است.

این سازمان، افزون بر تأثیرگذاری بر شرایط سیاسی و اقتصادی کشورهایی همچون ایالات متحده آمریکا بر شرایط نظامی و محیطی آن نیز تأثیر داشته است. در نهایت با توجه به این که سازمان سیا یکی از مهم ترین و تأثیرگذارترین سازمان ها و نهادها در تصمیم گیری بازیگران سیاست خارجی آمریکا در کنار دیگر سازمان های تأثیرگذار است و چنان که ذکر گردید در الگوی سازمانی، آلیسون به این نکته می پردازد که هر تصمیمی که اتخاذ شود، به ناچار از مجاری سازمان ها و نهادهای خاصی صورت می گیرد، شناخت سازمانی که تصمیمی بر عهده آن واگذار شده است می تواند ما را از کم و کیف آن تصمیم آگاه کند. پس در این نوشتار، الگوی سازمانی تصمیم گیری، به عنوان چارچوب نظری پژوهش در نظر گرفته می شود.

۳- سیاست خارجی آمریکا در قبال غرب آسیا

غرب آسیا، در منطقه مهم ژئوپلیتیکی، چهارراه اروپا، جنوب صحرای آفریقا، آسیای مرکزی و آسیای جنوبی، واقع شده است. این منطقه یکی از تامین کننده های حیاتی انرژی است که تقریباً ۵۰ درصد از ذخایر نفت جهان و ۴۰ درصد از ذخایر گاز طبیعی جهان را تشکیل می دهد و همچنین بازاری با ظرفیت بالاست که به دنبال تنوع بخشیدن به اقتصاد و کربن زدایی به ویژه در کشورهای خلیج فارس است. این در حالی است که منطقه در طول تاریخ خود درگیری ها و اختلافات مختلفی را پشت سر گذاشته و همچنان با عوامل و چالش های بی ثبات کننده متعددی مواجه است.

در سال های اخیر تنش های منطقه ای در غرب آسیا، رو به افزایش است و ناآرامی های سیاسی از زمان «بهار عربی»^۳ در سال ۲۰۱۱ در مناطق مختلف ادامه دارد. این رویدادها تأثیر زیادی بر ثبات کل منطقه گذاشته است. در یمن، با درگیری حوثی ها^۴ با دولت یمن و ائتلاف عربی به رهبری عربستان سعودی شرایط شدید امنیتی و انسانی ادامه دارد. خطر گسترش افراط گرایی خشونت آمیز مانند «دولت اسلامی عراق و شام»^۵ (داعش) نیز در برخی مناطق وجود دارد (Jones, 2022: 80).

سیاست های خاورمیانه ای آمریکا، تا مدت ها معطوف به حمایت و پشتیبانی از حکومت های اقتدارگر اما هم پیمان و حافظ منافع واشنگتن در منطقه بود. حفظ ثبات به عنوان محور اصلی این رویکرد، شاکله کلی سیاست های آمریکا در غرب آسیا را تشکیل می داد. به دنبال سقوط نظام ایدئولوژیک کمونیستی، غرب به رهبری آمریکا، نگاه را متوجه جغرافیای بیرون از حوزه تمدنی خود کرد. محوریتی که وجه تمایز دوران جنگ سرد بود جای خود را به تاکید به جغرافیایی خارج از حوزه فرهنگی اروپا کرد. اکنون آمریکا به دنبال پایان دوران تخاصمات ایدئولوژیک در جایگاهی قرار گرفته است که در تاریخ غرب کم نظیر است. آمریکایی ها برای خود این رسالت را قائل اند که در حوزه های تمدنی دیگر حضور یابند و ارزش ها و شیوه زندگی غربی و به عبارتی مبانی تعریفی پدیده ها و حوادث و چگونگی زندگی را به نحوی که خود می پسندند، به صورتی وسیع بگسترانند.

^۳ . Arab Spring

^۴ . Houthi movement

^۵ . Islamic State of Iraq and the Levant

۴- سیاست خارجی آمریکا در قبال سوریه دهه ۱۹۹۰

از اواخر دهه ۱۹۶۰ تا اواخر دهه ۱۹۸۰ سیاست گذاران آمریکایی حافظ اسد، پدر رئیس جمهوری کنونی را دست‌نشانده شوروی و آلت دست ایران می‌دانستند و معتقد بودند جاه‌طلبی‌های پان‌عربی او باید مهار شود. اما از اوایل دهه ۱۹۹۰ تا دهه اول قرن حاضر، مقامات آمریکایی در کمال تعجب به حافظ اسد و پسرش به عنوان متحد بی‌سر و صدای آمریکا در جنگ با عراق و القاعده روی خوش نشان دادند. در هر سه این دوران‌ها سیاست‌های واشنگتن در قبال سوریه نتیجه معکوس داد، و اکثراً پیامدهای دردناکی برای منافع آمریکا یا مردم سوریه (و یا هر دو) به بار آورد. در مه ۱۹۴۵ و در پایان جنگ جهانی دوم، فرانسه تلاش می‌کرد قیمومیت خود بر سوریه را احیا کند. اما هری ترومن، رئیس جمهوری وقت آمریکا، آشکارا با این تلاش‌ها مخالفت کرد، و به لطف این مخالفت، روابط دو کشور در آن دوران، نسبتاً خوب بود. اما طولی نکشید که شکری القوتلی، اولین رئیس جمهوری منتخب سوریه مستقل، در فضای دوران جنگ سرد مورد سوء ظن آمریکا قرار گرفت، زیرا حاضر نشد کشور جدیدالتأسیس اسرائیل را به رسمیت بشناسد و یا کمونیست‌ها را زندانی کند، و به شرکت‌های نفتی آمریکایی اجازه نداد خط لوله عربی را که از عربستان سعودی شروع می‌شد و با عبور از بلندی‌های جولان به لبنان می‌رسید، اداره کنند (Little, April 4, 2013).

در مارس ۱۹۴۹، حسنی الزعیم، رئیس وقت ستاد ارتش، با کمک و تشویق‌های سیا، حکومت القوتلی را برانداخت و یک دیکتاتوری نظامی در کشور برقرار کرد. این اقدام، آغازگر زنجیره‌ای از کودتاها شد، و در نتیجه آن فراز و نشیب‌های زیادی در روابط سوریه و آمریکا اتفاق افتاد. بین سال‌های ۱۹۵۵ و ۱۹۵۷، حزب بعث سوریه به جمال عبدالناصر، رئیس جمهوری وقت مصر، نزدیک شد و از اتحاد شوروی سلاح دریافت کرد. این اقدامات، موجب شد دوایت آیزنهاور، رئیس جمهوری وقت آمریکا، دست به یک سلسله عملیات مخفی ناموفق بزند اما نتیجه این سیاست، صرفاً تقویت موقعیت تندروهای ضد آمریکایی در حکومت سوریه بود. در سال ۱۹۵۸ عبدالحمید سراج، چهره شاخص حزب بعث، جمال عبدالناصر را به اتحاد بیشتر با سوریه، و ایجاد جمهوری متحد عربی تشویق کرد. اما سه سال بعد، آمریکا مخفیانه جدایی طلبان سوری را به جدا شدن از قاهره و تجزیه اتحادیه پان‌عربی تشویق کرد. بعد از یک سری کودتای نظامی دیگر، مقامات حزب بعث دوباره در سال ۱۹۶۶ قدرت را به دست گرفتند، و در پایان این دهه حافظ اسد، فرمانده نیروی هوایی که علوی بود و از اکثریت سنی دل خوشی نداشت در رأس هیأت حاکمه قرار گرفت. پس از گذشت بیست سال، حافظ اسد در نظر سیاست سازان آمریکایی به نماد «عرب بد» تبدیل شد. او به جبهه خلق آزادی فلسطین و دیگر ضد اسرائیلی‌های رادیکال پناه داد، رسماً سیاستی در جهت سیاست‌های شوروی اتخاذ کرد، و در سال ۱۹۸۲، بیش از ۲۰ هزار شورشی سنی را که در شهر حماه علیه حکومتش سلاح به دست گرفته بودند، قتل عام کرد (Little, April 4, 2013).

۴-۱- وقایع ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱

پس از وقوع حوادث ۱۱ سپتامبر، بشار اسد این حملات را محکوم و از جنگ آمریکا با تروریسم حمایت کرد. پلیس مخفی سوریه هم با شکنجه ده‌ها نفر از مظنونان همکاری با القاعده که توسط نیروهای اطلاعاتی آمریکا دستگیر شده بودند با سازمان اطلاعات مرکزی آمریکا همکاری کرد. این مواضع و اقدامات باعث تمجید از او در واشنگتن شد. اما در دور دوم ریاست جمهوری جورج دبلیو بوش روابط گرم بشار اسد با آمریکا رو به تیرگی گذاشت. مقامات آمریکایی، پلیس مخفی

سوریه را مسئول قتل رفیق حریری، نخست‌وزیر سابق لبنان، در فوریه ۲۰۰۵ دانستند. حریری سیاست‌مداری میانه‌رو و طرفدار آمریکا بود. همچنین در سال ۲۰۰۶ دولت بوش سوریه را متهم کرد که برای جلوگیری از ورود و خروج شورشیان ضد آمریکایی در عراق تلاش چندانی انجام نمی‌دهد. حمایت سوریه از حزب‌الله در جریان جنگ با اسرائیل در همان سال و شایعات فراوان درباره تلاش سوریه برای دستیابی به سلاح هسته‌ای باعث شد موقعی که باراک اوباما در ژانویه ۲۰۰۹ وارد کاخ سفید می‌شد، بشار اسد در واشنگتن کاملاً مطرود باشد (Little, April 4, 2013).

۴-۲- بهار عربی

در اوایل سال ۲۰۱۱ میلادی، ناآرامی سیاسی جهان عرب را فرا گرفت. جرقه اول در تونس و مصر زده شد، و بعد بحران لیبی و سوریه سرایت کرد. دولت اوباما در ابتدا از دموکراسی‌خواهان حمایت کرد و خودکامگانی نظیر زین‌العابدین بن‌علی و حسنی مبارک را محکوم کرد. وقتی معمر قذافی از کناره‌گیری امتناع کرد، واشنگتن به حمایت از دخالت نظامی ناتو در این کشور پرداخت و مخفیانه به شورشیان لیبی کمک رساند. اما وضعیت در دمشق پیچیده‌تر بود. دلیل این پیچیدگی تنها حمایت روسیه و چین از حکومت بشار اسد نبود. مشکل دیگر این بود که در میان نیروهای ارتش آزاد سوریه (عمده‌ترین نیروی نظامی مخالف حکومت) اسلام‌گرایان افراطی مرتبط با القاعده هم حضور داشتند.

۱۵ ماه بعد از شروع جنگ داخلی در سوریه، بشار اسد به روش‌های بی‌رحمانه‌ای که در جاهایی نظیر درعا در جنوب و حلب در شمال کشور به کار می‌گرفت، همچنان بر اوضاع مسلط بود. این درگیری‌ها تا آن موقع جان دست کم ۵۰ هزار نفر را گرفته بود. باراک اوباما در تابستان ۲۰۱۲ با اکراه با کمک سازمان سیا به مخالفان حکومت بشار اسد موافقت کرد. آن دسته از سوری‌هایی که پیشتر شاهد دخالت‌های مخفیانه آمریکا در کشورشان بوده‌اند، حق داشتند که در مورد مفید بودن این تصمیم تردید داشته باشند. شش دهه پیش کمک دولت هری ترومن (رئیس‌جمهوری وقت آمریکا) به حسنی الزعیم در بدست گرفتن قدرت در سوریه، درس تلخی برای سیاست‌گذاران آمریکایی به همراه داشت (Little, April 4, 2013).

۴-۳- بحران سوریه

چندین سال جنگ داخلی، سوریه را ویران کرده است که منجر به بیش از نیم میلیون تلفات و وقوع بزرگ‌ترین بحران انسانی در تاریخ مدرن شده است. جدای از درد و رنج شدید انسانی، از نظر ژئوپلیتیکی، این جنگ، یک تئاتر پیچیده و اغلب مبهم را تشکیل می‌دهد که در آن بازیگران خارجی به دنبال اهداف استراتژیک خود ادامه می‌دهند و در عین حال وضعیت مبهم را بیشتر مبهم می‌کنند. در حالی که قدرت‌های خارجی اتحادهای خود را در قبال آینده رژیم بشار اسد و ثبات سوریه به کار گرفته‌اند، سوری‌ها بر سر این پرسش که آیا رئیس‌جمهور اسد باید در قدرت بماند یا سرنگون شود، اختلاف نظر دارند. ترتیب قدرت آینده سوریه عمدتاً توسط چهار قدرت بزرگی که در مناقشه نقش دارند، شامل: روسیه، ایران، ترکیه و ایالات متحده تعیین می‌شود. لذا، مشهود است که شهروندان سوریه تقریباً هیچ تأثیری در حل مناقشه ندارند (Doudri & Krijger, 2018: 29).

۴-۳-۱- تاریخچه بحران

خانواده بشار اسد از سال ۱۹۷۰، زمانی که رئیس جمهور حافظ اسد، پدر بشار، یک کودتای نظامی موفق را رهبری کرد، در قدرت هستند. حافظ اسد سپس تا زمان مرگش در تاریخ ژوئن ۲۰۰۰ بر امور سوریه تسلط داشت (Mansfield, 2019: 17). سال‌ها سرکوب سیاسی، که در آن سرویس‌های اطلاعاتی قدرتمند اسد بسیاری از سوری‌ها را بازداشت و شکنجه کردند، دلیل اصلی قیام سوریه در سال ۲۰۱۱ بود. در آن سال، دستگیری و شکنجه ۱۵ کودک مسئول نقاشی دیواری ضد دولتی بر روی دیوار مدرسه‌شان باعث اعتراضات مسالمت‌آمیز سراسری شد. اکثر معترضان بخشی از اکثریت سنی بودند که همواره با محدودیت‌های شدیدی از سوی نیروهای امنیتی رژیم تحت سلطه علوی مواجه بودند که بر اختلافات فرقه‌ای در جامعه سوریه تأکید می‌کرد (Doudri and Krijger, 2018: 30).

نابرابری اقتصادی، افزایش هزینه‌های زندگی و انحصار عرصه اقتصاد توسط شماری از خانواده‌های علوی، انگیزه‌های عمیقی برای قیام اولیه بود. دستگاه اطلاعاتی قادر مطلق هر گونه اختلاف باقی مانده در نیروهای مسلح رژیم را فرو نشانده. (Thomson et al., 2013: 149).

فقدان هماهنگی نظامی سیستماتیک بین گروه‌های شورشی وابسته به مخالفان و ناهماهنگی همیشگی در میان تقریباً ۴۰ جنبش مخالف سیاسی سوریه، ناکارآمدی این قیام‌ها را نشان می‌دهد. انبوه این گروه‌ها به‌طور عمده به منافع ژئوپلیتیک ترکیه، پادشاهی عربستان سعودی، قطر و سایر کشورهای حوزه خلیج فارس وابسته بودند. به همین ترتیب، ارتش سوریه به شدت به روسیه و ایران متکی است و به دلیل فرار و تلفات، تنها ۲۵۰۰۰ نیرو در مقایسه با ۲۲۰۰۰۰ نیرو قبل از جنگ دارد (Doudri & Krijger, 2018: 30).

در اواخر سال ۲۰۱۳، خلاء قدرت، سوریه را به هدفی جذاب برای نفوذ گروه‌های تندرو در این کشور تبدیل کرد. دولت اسلامی (داعش) چندین حمله به نیروهای رژیم و مخالف در سوریه و غیر نظامیان غربی در داخل و خارج از این کشور انجام داد. تا سال ۲۰۱۴، داعش تقریباً نیمی از سوریه را تحت کنترل داشت. از آن زمان تاکنون، خلافت خودخوانده اسلامی به میزان قابل توجهی کاهش یافته است. در سال ۲۰۱۵، کردهای سوریه شروع به تهدید قلمرو داعش کردند و با حمایت ایالات متحده و متحدان غربی، داعش ۹۸ درصد از مناطق سابق سوریه را از دست داد. نیروی هوایی روسیه و نیروی قدس سپاه پاسداران انقلاب اسلامی نیز در انحطاط نظامی داعش نقش داشتند. به نظر می‌رسید اکثر مردم سوریه داعش را جایگزینی وحشتناک‌تر از اسد می‌پنداشتند (Doudri & Krijger, 2018: 30).

در سال ۲۰۱۸، درگیری سوریه به طور قطعی به نفع اسد تغییر کرد. از زمان تسلط بر حلب در اواخر سال ۲۰۱۶، رژیم اسد با کمک ایران، روسیه و سازمان شبه نظامی لبنانی حزب الله، بخش‌های مهمی از سوریه را دوباره از داعش و گروه‌های مخالف باز پس گرفت و حدود ۶۰ درصد از سوریه را تحت کنترل خود قرار داد. این مناطق عبارت‌اند از رقه (پایتخت داعش، که در اکتبر ۲۰۱۷ به دست نیروهای دموکراتیک کرد افتاد)، منطقه غوطه شرقی (در کنترل شورشیان) و منطقه درعا جنوبی (مهد قیام سوریه در سال ۲۰۱۱).

مناطق کاهش تنش، مورد توافق ایران، روسیه و ترکیه با هدف کاهش خشونت و پایان دادن به درگیری، به اسد اجازه داد تا قلمروهای بیشتری را تصرف کند. این مناطق برای تضعیف اپوزیسیون طراحی شده بودند و به رژیم اجازه می‌دادند مکان نبرد را انتخاب کند. بنابراین سه گروه اصلی گروه‌های جنگی در کشور فعال هستند:

۱- نیروهای دموکراتیک سوریه به رهبری کردها؛

۲- گروه‌های مخالف دیگر مانند جبهه تحریر سوریه (ائتلاف احرار الشام و جنبش نورالدین الزنکی) و حیات تحریر الشام (گروهی جهادی با القاعده)؛

۳- دولت اسلامی داعش است.

نیروهای دموکراتیک سوریه^۶ بیش از یک چهارم سرزمین سوریه را در مناطق اکثریت کرد در امتداد مرزهای شمالی و شرقی تحت کنترل خود داشت. این تصرفات، شامل بخش‌هایی از استان شرقی غنی از نفت دیرالزور^۷ است. همچنین به منابع مهم آب و زمین‌های کشاورزی دسترسی دارد. ایالات متحده در دوران ریاست جمهوری اوباما از کردها حمایت کرده و نیروهای مستقر در مناطق تحت کنترل نیروهای دموکراتیک سوریه را در طول مبارزات انتخاباتی خود علیه داعش مستقر نمود. با این حال، کردها نسبت به آینده اتحاد خود با ایالات متحده با توجه به شکست تقریبی داعش محتاط شدند، بنابراین، کردها تمایل نشان دادند با اسد در مورد یک توافق سیاسی مذاکره کنند که از خودمختاری آن‌ها محافظت کند.

واشنگتن، قول مشخصی به کردها نداد و بعید بود که از خواسته‌های کردها برای خودمختاری حمایت کند، زیرا این امر روابط ایالات متحده با ترکیه را به خطر می‌انداخت. از طرفی کردها احتمالاً از حمایت روسیه برخوردار نبودند چون مسکو با همه‌پرسی ۲۰۱۷ استقلال آن‌ها در عراق مخالفت کرد. این امر اسد را با یک گزینه در مورد کردها باقی گذاشت و آن مذاکره به جای حمله به مناطق تحت کنترل کردهاست، چون آن‌ها توسط نیروهای آمریکایی محافظت می‌شدند (Doudiri & Krijger, 2018: 31).

جنگ در سوریه اکنون یک دهه به طول انجامیده است، نبردی داخلی که به یک درگیری در ابعاد جهانی تبدیل شده است. به گفته مقامات آمریکایی و افسران اطلاعاتی عرب، افسران به‌طور مخفیانه در جنوب ترکیه عملیات کرده و به متحدان کمک می‌کنند تا تصمیم بگیرند از کدام جنگجویان مخالف سوری در سراسر مرز برای جنگ با دولت سوریه اسلحه دریافت کنند. بنا به اظهارات مقامات سازمان سیا این سلاح‌ها شامل؛ تفنگ‌های خودکار، نارنجک‌های راکتی، مهمات و برخی سلاح‌های ضدتانک، عمدتاً از طریق شبکه‌ای پنهان از واسطه‌ها از جمله اخوان المسلمین سوریه در سراسر مرز ترکیه فرستاده می‌شوند و هزینه آن را ترکیه، عربستان سعودی و قطر پرداخت می‌کنند (Nytimes, 2012: 1).

تلاش مخفیانه برای جمع‌آوری اطلاعات، جزئی‌ترین نمونه شناخته شده از حمایت محدود آمریکا از کارزار نظامی علیه دولت سوریه است. این اقدام، همچنین بخشی از تلاش واشنگتن برای افزایش فشار بر رئیس جمهور بشار اسد در سوریه است که اخیراً سیاست‌های کنترلی خود را علیه غیر نظامیان و شبه‌نظامیانی که با حکومت او مبارزه می‌کنند تشدید کرده است. با ممانعت روسیه از گام‌های تهاجمی‌تر علیه دولت اسد، آمریکا و متحدانش در عوض به دیپلماسی و مسلح کردن شورشیان برای برکناری اسد از قدرت روی آورده‌اند. عوامل اطلاعاتی آمریکا، در ترکیه امیدوار بودند در مورد شبکه مخالف در حال رشد و در حال تغییر در داخل سوریه اطلاعات بیشتری کسب کنند و روابط جدیدی برقرار کنند. در این

^۶ Syrian Democratic Forces

^۷ Deir el-Zour

راستا یکی از مقامات اطلاعاتی عرب که مرتباً توسط همتایان آمریکایی در جریان است، گفت: «سی.آی.ای. افسران آنجا هستند و سعی می‌کنند منابع جدیدی بسازند و افراد را جذب کنند.» (Nytimes, 2012: 2).

مقامات آمریکایی و بازنشسته سازمان اطلاعات مرکزی آمریکا یا سیا تاکید می‌کنند که دولت همچنین در حال بررسی کمک‌های بیشتر به شورشیان مانند؛ ارائه تصاویر ماهواره‌ای و اطلاعات دقیق دیگر در مورد مکان‌ها و تحرکات نیروهای سوری است. همچنین دولت در حال بررسی این است که آیا به اپوزیسیون در راه‌اندازی یک سرویس اطلاعاتی ابتدایی کمک کند یا خیر، اما هیچ تصمیمی در مورد این اقدامات یا حتی اقدامات تهاجمی تر مانند اعزام سازمان اطلاعات مرکزی آمریکا یا سیا گرفته نشده است. در سال ۲۰۱۲ اوباما و دستیاران ارشد او به دنبال فشار بر روسیه برای محدود کردن ارسال تسلیحات مانند هلیکوپترهای تهاجمی به سوریه، متحد اصلی آن در خاورمیانه بودند.

بنجامین جی رودز^۴ معاون مشاور امنیت ملی برای ارتباطات راهبردی، پس از دیدار آقای اوباما و همتای روسی او، ولادیمیر وی. پوتین، در مکزیک گفت: «ما دوست داریم فروش تسلیحات به رژیم اسد به پایان برسد، زیرا معتقدیم که آن‌ها نشان داده‌اند که تنها از ارتش خود علیه غیرنظامیان خود استفاده خواهند کرد.» اما سخنگویان کاخ سفید، وزارت امور خارجه و سازمان سیا هیچ‌گونه اظهار نظری در مورد عملیات اطلاعاتی حمایت از شورشیان سوری، که برخی از جزئیات آن هفته گذشته توسط وال استریت ژورنال گزارش شد، نکردند (Nytimes, 2012: 3).

۴-۳-۲- رویکرد ترامپ به بحران سوریه

در مورد ایالات متحده، در اوایل دوره نخست ریاست جمهوری دونالد ترامپ، استراتژی این کشور در قبال مسئله سوریه کاملاً در نوسان بود. دولت ترامپ به صراحت اعلام کرد که از طرح‌های نظامی برای تقویت نیروهای شورشی تحت حمایت ایالات متحده در سوریه که تحت دولت اوباما تشکیل شده بود، حمایت نمی‌کند، اما برنامه‌های خود را در ابتدای دوران ریاست جمهوری آشکارا اعلام نکرد. عراق با صدور یادداشتی از ریاست جمهوری خواستار طرحی برای شکست دولت اسلامی عراق و سوریه شد. با این حال، این تفاهم‌نامه هیچ‌گونه اشاره‌ای به هیچ نوع عملیات ثبات، هر جنبه‌ای از یک کمپین مدنی و تلاش برای هماهنگی عملیات مدنی- نظامی یا نیاز به حل و فصل ارائه نکرد (Cordesman, 2017: 7-8).

به نظر می‌رسید که به جای برخورد با عملیات ثبات یا امور نظامی مدنی، استراتژی ایالات متحده در متن تفاهم‌نامه یکی از این موارد بوده که «ما تا آخرین لحظه رفتن می‌جنگیم، لطفاً نتیجه نهایی را به ما تحمیل نکنید» (Lister, 2017: 1). به طور کلی، ایالات متحده در زمان ترامپ هرگز هیچ برنامه یا تلاشی برای استفاده از کمک‌های بشردوستانه و برنامه‌های مدنی- نظامی را برای تثبیت مناطق تحت کنترل کردهای سوریه و بقیه منطقه مرزی در نزدیکی عراق اعلام نکرد. دست کم از ماه فوریه ۲۰۱۷، دولت ترامپ مانند دولت اوباما که قبل از آن نتوانست هیچ نشانه‌ای از این که منظور از صحبت کردن در مورد «مناطق امن»، ارائه دهد، اگرچه ترامپ در تلویزیون اعلام کرد که این کار یعنی «ایجاد مناطق امن در سوریه» را برای پناهندگان که از خشونت در کشورشان فرار می‌کنند و سالها در جنگ داخلی ویران شده، خواهد کرد (Lister, 2017: 1).

^۴Benjamin J. Rhodes

روشن است که رویکرد آمریکا بر اساس مؤلفه‌های راهبردی آن از ابتدای شروع بحران سوریه به عنوان یکی از اصلی‌ترین بازیگران وارد در این بحران آشکار بود. چراکه این کشور به منظور تأمین منافع منطقه‌ای و بین‌المللی خود تلاش بر تغییر وضع موجود و انزوای بشار اسد به عنوان یک کشور سرکش داشت. راهبرد سیاست خارجی آمریکا از همان ابتدا حذف بشار اسد و تضعیف محور مقاومت ایران - سوریه و حزب‌الله لبنان بود. البته مؤلفه دیگری که در رویکرد واقع‌گرایانه ایالات متحده آمریکا تأثیر داشت در جهت تضعیف رگه‌های نفوذ روسیه و ایران در خاورمیانه بوده است (Zargar & Maaloumi, 2018: 167).

بنابراین می‌توان گفت استراتژی ایالات متحده نسبت به تحولات سوریه بیشتر در جهت پُر کردن خلاء قدرت ایجاد شده در مناطقی که قبلاً تحت کنترل آن و جلوگیری از ظهور مجدد دولت اسلامی بوده است. به همین دلیل پنتاگون بر این باور است که آن‌ها چاره‌ای جز ادامه مداخله نظامی و گسترش کنترل خود بر مرز سوریه و عراق و حتی ایجاد یک نیروی مرزبانی بر اساس شرکای محلی خود ندارند (Dekel, 2018: 3). در دوران ریاست‌جمهوری ترامپ، ایالات متحده سیاست منسجم و یکپارچه‌ای نسبت به سوریه نداشت. به‌طوری که کاهش نیروهای آمریکایی در عراق و سوریه در سال ۲۰۲۰ موقعیت نظامی نسبی ایران در خاورمیانه و نفوذ آن در عراق و شام را به شدت افزایش داد. لذا شکست ایالات متحده در اقدام قاطع در قبال تحولات سوریه، منجر به حضور گسترده روسیه در این منطقه و افزایش نفوذ منطقه‌ای این کشور شد (Cordesman & Hwang, 2020: 197).

در این راستا مقامات ارشد دفاعی ایالات متحده مکانیسم‌های عملی را برای مقابله با فعالیت‌های نظامی، کاهش تشدید تهدیدات و یا رویارویی غیرعمدی با روسیه را در اولویت استراتژی خود قرار دادند. با این وجود، حوادث بسیاری رویکرد و سیاست خارجی این بازیگران را تحت تأثیر قرار داده است. در مقاطع مختلف، ایالات متحده به اشکال مختلف رویکردهایی را اعمال کرده است برای نمونه، در دوران ریاست‌جمهوری باراک اوباما، رئیس‌جمهور سابق ایالات متحده، بحث‌ها را بر اشتراک اطلاعات احتمالی و هدف قرار دادن گروه‌های تروریستی متمرکز بود. در دوران ریاست‌جمهوری ترامپ استراتژی آمریکا رویکردهای متناقض داشت و بیشتر به سمت عدم دخالت در مناقشه پیش رفت. تصمیم دونالد ترامپ در اکتبر ۲۰۱۹ مبنی بر خروج نیروهای آمریکایی از شمال سوریه و کنار گذاشتن شرکای کرد آمریکا، افزون بر تقویت روسیه، خطر ظهور مجدد داعش را در این منطقه افزایش داد. تحریم‌های آمریکا و غرب علیه سوریه منحصر به دوره پس از بحران سیاسی این کشور نیست. قانون مسدود شدن اموال افراد خاص و صادرات کالاهای خاص به سوریه (۲۰۰۴) و گسترش موارد آن در سال‌های ۲۰۰۶ و ۲۰۰۸ نمونه‌ای از این تحریم‌ها است. با این وجود از سال ۲۰۱۱ و به دنبال بحران و سپس جنگ داخلی در سوریه، دولت آمریکا بارها قوانین تحریمی را علیه افراد و نهادهای این کشور وضع کرد. در خلال آوریل ۲۰۱۱ تا آگوست همین سال با تصویب سه قانون، ابتدا دارایی‌های افراد مرتبط با دولت سوریه و سپس دارایی‌های دولت سوریه به‌طور کلی مورد تحریم قرار گرفت. نقطه عطف تحریم‌ها علیه سوریه را باید قانون سزار^۹ دانست که نخستین بار سال ۲۰۱۶ و در شرایطی در کنگره آمریکا مطرح شد که نزدیک به یک سال از حضور مؤثر روسیه در سوریه می‌گذشت. دولت اوباما خواستار توقف تصویب این طرح با هدف پیشبرد آتش‌بس با دولت روسیه شد. این طرح مدت‌ها مسکوت ماند تا سرانجام در دسامبر ۲۰۱۹ با تصویب مجلس نمایندگان و سنا و سپس امضای دونالد ترامپ عملاً جنبه قانونی به خود گرفت (Josh Rogin, 2016).

۹. The Caesar Act

این قانون، اتباع خارجی را که دسترسی دولت سوریه به کالا، خدمات و فناوری تسهیل کنند، مورد هدف قرار می‌دهد. طبق این قانون، کالاها و خدمات مذکور چنانچه نقشی در تقویت فعالیت‌های نظامی، صنایع هوانوردی و نفت و گاز سوریه داشته باشند، مشمول تحریم قرار داده است. همچنین در قانون به صراحت از تحریم افرادی گفته شد که به واسطه ورود به فعالیت‌های مرتبط با بازسازی سوریه نفعی می‌برند (Caesar Syria Civilian Protection, 2020).

آنچه به وضوح در شرح قانون قابل مشاهده به نظر می‌رسد، نارضایتی از کمک‌های خارجی است که عاملی برای طولانی شدن جنگ سوریه محسوب می‌شود. لذا اجرای قانون سزار پیامدهای گسترده‌ای در سوریه و کل منطقه داشت. در داخل سوریه تحولات به سمت وخامت اوضاع اقتصادی و احتمالاً اعتراضات مردمی پیش رفت. در سطح منطقه هدف اصلی تحریم‌ها، افراد و شرکت‌هایی از امارات، اردن و لبنان هستند که با تثبیت قدرت اسد، مایل بودند در روند بازسازی مشارکت کنند. از سوی دیگر در سطح منطقه‌ای این قانون بیش از همه بر لبنان و خصوصاً حزب الله که روابط مالی و اقتصادی تنگاتنگی با سوریه دارد اثر گذاشت. در سطح بین‌المللی نیز تحریم‌ها منجر به قطبی شدن شدید جهان شده و روسیه را از غرب دورتر کرد (Владимир Мухин, 2020).

۴-۳-۳- فعالیت سازمان سیا در دوران ریاست جمهوری دونالد ترامپ

سازمان سیا نقش مؤثری در حمایت و پشتیبانی از تصمیمات سیاست خارجی دونالد ترامپ در بحران سوریه داشته است. با وجود کارویژه خاص سازمان اطلاعات مرکزی، در دولت دونالد ترامپ سازمان سیا نقش برجسته‌ای در دوره وزارت تیلرسون، در حوزه سیاست خارجی داشت. ریاست این سازمان ابتدا به مایک پمپئو واگذار شد. هم راستایی ترامپ و بایدن را می‌توان علت نقش آفرینی قابل توجه پمپئو در این سمت دانست. چون او همواره شیوه سیاست خارجی ترامپ را در رابطه با مسائل منطقه‌ای و بین‌المللی «متفکرانه» و «حرفه‌ای» توصیف می‌کرد. برای نمونه، در رابطه با موضوع ایران، پمپئو به رویکرد خصمانه شهرت داشت و ایران را همچون داعش تهدیدی برای امنیت ملی آمریکا می‌دانست. بنابراین با حضور ایران در سوریه و حمایت آن از بشار اسد مخالف بود. پس از پمپئو، «جینا هاسپل» به عنوان رئیس سازمان سیا معرفی شد. ترامپ به شدت از هاسپل دفاع کرد چون معتقد بود وی به تروریست‌ها سختگیری می‌کند (Nouri & Hossayni, 2019: 199-200).

مایک پومپئو، رئیس سازمان اطلاعات مرکزی آمریکا در لفاظی‌های ضدایرانی خود در سال ۲۰۱۶ ایران را بزرگترین حامی تروریسم توصیف کرد و گفت که نفوذ تهران در منطقه در مقایسه با ۶ یا ۷ سال گذشته بسیار بیشتر شده است. رئیس سیا تأکید کرد که آمریکا می‌بایست تلاش‌ها برای متوقف کردن افشای اطلاعات محرمانه را افزایش دهد. پمپئو نگران میزان نفوذ ایران در سوریه و منطقه بود و در پاسخ به این پرسش که آیا آمریکا شیوه‌ها و ابزارهایی برای مقابله با این نفوذ دارد، گفت که بله اما جزئیاتی ارائه نکرد. رئیس سیا در ادامه ادعاهایش افزود: «ما شاهد بودیم که ایرانی‌ها به واسطه نیروهای نیابتی خود در یمن به عربستان موشک شلیک می‌کنند و تلاش کردند در بخش‌های دیگری از خاورمیانه کار مشابهی انجام دهند، این غیرقابل تحمل است» (Iranian Diplomacy, 2017: 1).

نکته قابل توجه در ارتباط با سیاست خارجی ترامپ در بحران سوریه این است که وی در طول دوران مبارزات انتخاباتی خواهان خروج آمریکا از بحران سوریه بود و دخالت در بحران سوریه را رد می‌کرد و حتی خواهان تغییر حکومت اسد نبود. حتی پس از گذشت دو ماه از دوره ریاست جمهوری اش، دستگاه سیاست خارجی ترامپ هرگونه دخالت نظامی آمریکا در سوریه را رد و خواهان گفتگو و مذاکره بود زیرا معتقد بود که باید بدون تخریب زیرساخت‌های نظامی - امنیتی این کشور، با گفتگو بحران حل شود تا گروه‌های جهادی نتوانند از تضعیف قدرت نظامی - سیاسی سوریه استفاده و به تقویت موقعیت خود در سوریه بپردازند، اما با حمله به سوریه و استفاده از سلاح شیمیایی در تاریخ ۷ آوریل ۲۰۱۷ در ادلب سوریه، باعث شد که سیاست خارجی آمریکا تغییر تاکتیکی دهد (Sajedi, 2017: 84-86).

دولت ترامپ ارتش تحت فرمان اسد را مسئول این حمله دانست. همزمان با این حمله، ترامپ در تاریخ ۱۰ آوریل ۲۰۱۷ به پایگاه هوایی سوریه در شهر حمص ۵۹ موشک تاماهاک^{۱۱} پرتاب نمود که باعث کشته شدن هشت نفر شد. این اقدام ترامپ نشان دهنده تغییر مواضع آن در رابطه با بحران سوریه بود. وی تصمیم داشت همزمان با افزایش نفوذ اقتصادی، اقتدار نظامی آمریکا را نیز در ناحیه خاورمیانه و سوریه نمایش دهد. گرچه این اقدام ترامپ، رضایت هم‌پیمان‌های غربی و عربی آمریکا را در بر داشت اما از طرفی باعث تیرگی روابط مسکو و واشنگتن شد. در واقع ترامپ بدون مشورت و حمایت شورای امنیت و حتی بدون اطلاع کنگره آمریکا به سوریه حمله موشکی انجام داد. حمله دونالد ترامپ، رئیس‌جمهوری آمریکا به پایگاه هوایی الشعیرات در حومه حمص و حمایت از کردهای سوریه برای ایجاد یک منطقه امن سبب شد تا گروه‌های مسلح مبارز موافق توافق صلح با دولت بشار اسد نباشند. این حمله در اوایل آوریل ۲۰۱۷ بر دامنه بحران سوریه افزود و موجب کشته شدن شهروندان عادی شد (Sajedi, 2017: 84-86). حمله ترامپ در تاریخ ۱۰ آوریل ۲۰۱۷ به پایگاه هوایی سوریه در شهر حمص، انتقال سفارت آمریکا به بیت المقدس و تصمیم ترامپ مبنی بر خروج نیروهای نظامی آمریکا از سوریه در سال ۲۰۲۰ از مجموعه اقدامات وی در رابطه با بحران سوریه بوده است.

در ۱۹ ژوئیه ۲۰۱۷، واشنگتن پست گزارش داد که سیا به حمایت مخفیانه خود از شورشیانی که با دولت بشار اسد، رئیس‌جمهور سوریه می‌جنگند، پایان می‌دهد (Washington post, 2017). این برنامه که چهار سال پیش آغاز شد، از نیروهای وابسته به ارتش آزاد سوریه^{۱۲} (FSA) حمایت می‌کرد که دولت ایالات متحده آن‌ها را از نظر سیاسی میانه‌رو یعنی غیراسلامی می‌دانست. تقریباً ۲۰۰۰۰ جنگجو از جمله گروه‌هایی مانند لشکر ۱۳ و گردان حمزه در شمال غربی و جنوب سوریه و شیرهای شرقی در جنوب غربی سوریه سود برده بودند، اما علیرغم هزینه‌های این برنامه که به صدها میلیون دلار در سال می‌رسید، تأثیرات آن بر توانایی شورشیان برای مبارزه و سرنگونی دولت محدود بود (Lister, 2016: 1). بنابراین، پایان این برنامه هم نشان دهنده یک امتیاز عملی به واقعیت نظامی و هم تصمیم ایالات متحده برای واگذاری سوریه به روسیه بود. با این حال، مهم‌ترین پیامد، از دست دادن اعتبار واشنگتن برای نمایندگان خود در خاورمیانه بود (Landis & Simon, 2016: 2).

¹¹ Tomahawk

¹² The Free Syrian Army

رئیس جمهور آمریکا، دونالد ترامپ، با قطع حمایت از شورشیان علیه اسد، نشان داد که تغییر رژیم دیگر هدف ایالات-متحده در سوریه نیست. از آنجا که این اعلامیه پس از ملاقات با رئیس جمهور روسیه ولادیمیر پوتین در نشست گروه جی-۲۰ انجام شد، توسط برخی از شورشیان سوری به عنوان یک امتیاز مهم برای روسیه تعبیر شد، اما این گونه نبود. در حقیقت واشنگتن برای جلوگیری از نفوذ ایران در سوریه به روسیه متکی بود، زیرا دیگر نمی توانست مستقیماً این کار را انجام دهد، هم برای واشنگتن و هم تل آویو، استقرار نیروهای روسی برای اجرای آتش بس در این منطقه، یک شر کمتر است، هرچند که باید با امتیازات به منافع روسیه تضمین شود. (Adamsky, 2016: 2). در واقع، ایالات متحده، پیروزی را به اسد و متحدانش هدیه داد. انتهای سال ۲۰۱۷ به بازگشت ارتش سوریه به شرق سوریه اختصاص یافت، در حالی که در سال ۲۰۱۸ احتمال نابودی همه شورشی های باقی مانده در غرب سوریه را داد (Balanche, 2017: 5).

نتیجه گیری

نهادهای اطلاعاتی آمریکا به عنوان یکی از مهم ترین نهادهای اطلاعاتی تأثیر مهمی بر سیاست گذاری و تصمیمات این کشور دارند. در واقع ایالات متحده آمریکا از نهادهای اطلاعاتی - امنیتی همچون سازمان سیا برای پشتیبانی از عملیات های نظامی و سیاست خارجی استفاده می کند. نهادهای اطلاعاتی از طریق بودجه های کلان و پشتیبانی غرب به اقداماتی همچون گسترش سلاح های کشتار جمعی، حمایت از تروریسم خارجی و رشد بنیادگرایی می پردازند. در واقع مهم ترین کارکردهای سازمان اطلاعات مرکزی آمریکا (سیا) جمع آوری اطلاعات، تحلیل اطلاعات و پردازش اطلاعات هم راستای با غرب بوده است. این سازمان با انجام اقدامات پنهان به انجام فعالیت هایی در راستای اجرای سیاست خاص ملی و به طور خاص در حوزه امنیت ملی و سیاست خارجی انجام می دهد. معمولاً سازمان سرویس های اطلاعاتی آمریکا و به ویژه سازمان سیا بر سیاست های خرد و کلان آن نقش دارند. نقش این نهادها در ایجاد تنش یا کاهش بحران های منطقه ای و فرامنطقه ای مؤثر بوده است.

منطقه غرب آسیا و به ویژه بحران سوریه یکی از نقاط مورد توجه آمریکا بوده است. یافته های پژوهش نشان می دهد که سازمان اطلاعات مرکزی به عنوان یکی از بازوهای اجرایی ایالات متحده با جمع آوری، تجزیه و تحلیل و پردازش اطلاعات امنیت ملی از سرتاسر جهان نقش مهمی در پیشبرد استراتژی ها و سیاست های این کشور داشته است. برای درک و روشن کردن وقایع می بایست از اندیشه و تفکری استفاده کرد تا به تفسیر اتفاقات پیشین و در حال ظهور پرداخت. مهم ترین نقش فعال این سازمان های اطلاعاتی آمریکا، شکل گیری برداشت ها و باورهای تصمیم گیرندگان رقیب با دشمن نسبت به مسائل و موضوعات سیاست خارجی است. اجرای سیاست خارجی توسط سازمان های اطلاعاتی و امنیتی به عنوان نقش اطلاعات در سیاست خارجی تحت عنوان اقدامات پنهان شناخته می شود.

سازمان سیا در بحران سوریه از اطلاعات سازمان های اطلاعاتی خارجی و ربایش افراد در دسترس به پروژهای امنیتی در سوریه استفاده می کرد. سیاست خارجی آمریکا در قبال سوریه (۲۰۱۷ - ۲۰۲۰) در راستای حفظ موقعیت استراتژیک، تلاش برای افزایش نفوذ در این کشور، تقابل با جناح بشار اسد و به ویژه جمهوری اسلامی ایران بوده است. در دوران ریاست جمهوری ترامپ، ایالات متحده سیاست منسجم و یکپارچه ای نسبت به سوریه نداشت. به طوری که در اوایل دوران ریاست جمهوری دونالد ترامپ استراتژی آن نسبت به مسئله سوریه کاملاً در نوسان بود. دولت ترامپ به صراحت اعلام

کرد که از طرح‌های نظامی برای تقویت نیروهای شورشی تحت حمایت ایالات متحده در سوریه که تحت دولت اوباما تشکیل شده بود (برنامه چنار الواری)^{۱۳} حمایت نمی‌کند، چرا که او در طول دوران مبارزات انتخاباتی خواهان خروج آمریکا از بحران سوریه بود و دخالت در بحران سوریه را رد می‌کرد و حتی خواهان تغییر حکومت اسد نبود. حتی پس از گذشت دو ماه از دوره ریاست جمهوری اش، دستگاه سیاست خارجی ترامپ هرگونه دخالت نظامی آمریکا در سوریه را رد و خواهان گفتگو و مذاکره بود؛ زیرا معتقد بود که باید بدون تخریب زیرساخت‌های نظامی - امنیتی این کشور، با گفتگو بحران حل شود تا گروه‌های جهادی نتوانند از تضعیف قدرت نظامی - سیاسی سوریه استفاده و به تقویت موقعیت خود در سوریه بپردازند؛ اما با حمله به سوریه و استفاده از سلاح شیمیایی در تاریخ ۷ آوریل ۲۰۱۷ در ادلب سوریه، باعث شد که سیاست خارجی آمریکا تغییر تاکتیکی دهد.

حمله ترامپ در تاریخ ۱۰ آوریل ۲۰۱۷ به پایگاه هوایی سوریه در شهر حمص، انتقال سفارت آمریکا به بیت المقدس، کاهش نیروهای آمریکایی در عراق و سوریه در سال ۲۰۲۰ و تصمیم وی مبنی بر خروج نیروهای نظامی آمریکا از سوریه از مجموعه اقدامات او در رابطه با بحران سوریه بوده است. از طرفی ایالات متحده آمریکا از ورود به بحران سوریه و تشدید تنش در این کشور اهدافی را دنبال می‌کند که می‌توان در موارد زیر مطرح کرد: ۱- اجبار سوریه به تجدیدنظر در ایجاد رابطه با ایران ۲- رقابت با روسیه ۳- منافع اقتصادی ۴- اطمینان از تأمین امنیت مرزهای اسرائیل.

در پایان لازم به ذکر است که روح حاکم بر عملکرد سازمان‌های اطلاعاتی در تمام دنیا کم و بیش مشابه یکدیگرند. پس می‌توان برای نمونه، از نتایج حاصل از بررسی عملکرد سازمان‌های اطلاعاتی آمریکا بر سیاست خارجی آن کشور استفاده کرد و موضوع را به دیگر سرویس‌های اطلاعاتی تعمیم داد. همزمان نیز می‌توان دید کلی و البته جامعی از نیات و نحوه عملکرد دیگر دولت‌ها در ارتباط با اجرای سیاست خارجی آنها با توجه به حضور مؤثر سازمان‌های اطلاعاتی به عنوان یکی از مؤثرترین سازمان‌ها و نهادها در شکل‌گیری به فضای فکری حاکم در تصمیم‌سازان، به دست آورد. البته در این بین اختلافات جزئی که نشأت گرفته از توانایی‌های فنی و برخی از محدودیت‌ها برای برخی سرویس‌های اطلاعاتی وجود دارد را می‌بایست در نظر گرفت. ولی در نهایت اصول کلی حاکم بر فضای سرویس‌های اطلاعاتی، یکسان است.

کارکرد سرویس‌های اطلاعاتی در کشورهای مختلف بدون توجه به نوع حکومت مستقر و ایدئولوژی حاکم یکسان است. لذا دور از ذهن نیست که می‌توان از نتایج حاصله از این پژوهش در دستیابی به نگرش کلی تأثیر سایر سازمان‌های

۱۳. چنار الواری؛ در سوریه، نام یک درخت چنار قدیمی در روستای الواری در استان ادلب سوریه است. این درخت در دوره اموی کاشته شده و حدود ۱۴۰۰ سال قدمت دارد. چنار الواری به عنوان نمادی از مقاومت و پایداری در برابر نیروهای اشغال‌گر شناخته می‌شود. در جنگ داخلی سوریه، چنار الواری، به نمادی از مقاومت مردم سوریه در برابر رژیم بشار اسد تبدیل شد. بعدها، چنار الواری یک پروژه آموزشی و تأمین تسلیحات طبقه‌بندی شده بود که توسط آژانس اطلاعات مرکزی ایالات متحده (سیا) اداره می‌شد و مورد حمایت برخی سرویس‌های اطلاعاتی عربی از جمله اطلاعات سعودی پشتیبانی بود. این برنامه که در سال ۲۰۱۲ یا ۲۰۱۳ راه اندازی شد، پول، تسلیحات و آموزش به شبه نظامیان مخالف سوری ارتش آزاد سوریه که در جنگ داخلی سوریه با بشار اسد، رئیس‌جمهور سوریه می‌جنگند، تأمین می‌کرد. به گفته مقامات آمریکایی، این برنامه توسط بخش فعالیت‌های ویژه سیا اداره می‌شد و تاکنون هزاران شورشی را آموزش داده است.

اطلاعاتی بر سیاست خارجی کشور متبوع خود با توجه به چهارچوب نظری تصمیم‌گیری سازمانی بهره برد. استفاده به هنگام از نظرات سازمان‌های اطلاعاتی به عنوان پشتیبان در فرآیند تصمیم‌گیری سیاست خارجی، باعث جلوگیری از تحمیل هزینه‌های اضافی در آینده خواهد شد. همانطور که سازمان اطلاعات مرکزی آمریکا (سیا) با ایفای نقش شناختی در فرآیند تصمیم‌گیری در سیاست خارجی ایالات متحده آمریکا و همچنین ایفای نقش نظارتی و اجرایی در اجرای تصمیمات گرفته شده، سبب گردیده تا هزینه حضور نظامی کمتر شده و در عین حال کیفیت حضور بالاتر برود.

تعارض منافع

نویسندگان اعلام می‌کنند که تعارض منافع وجود ندارد و تمام مسائل اخلاق در پژوهش را که شامل پرهیز از سرقت ادبی، نشر و یا ارسال بیش از یک بار مقاله، تکرار پژوهش دیگران، داده‌سازی یا جعل داده‌ها، منبع‌سازی و جعل منابع، رضایت ناآگاهانه سوژه یا پژوهش شونده، سوء رفتار و غیره می‌شوند، به طور کامل رعایت کرده‌اند.

References

- Adamsky, D (2016), Putin's Game in Syria Why a Withdrawal Does Not Mean a Pullout, <https://www.foreignaffairs.com/articles/syria/2016-04-03/putins-game-syria>.
- Åke, S., S. C., Maurizio. B., (2013), "Report of United Nations Mission to Investigate Allegations of the Use of Chemical Weapons in the Syrian Arab Republic on the alleged use of Chemical Weapons in the Ghouta Area of Damascus on 21 August".
- Alavifar, N., (۲۰۰۳). **The World Dominated by Intelligence Agencies**, Tehran: Doavain. [in Persian]
- Allison, G. T., (1969). "Conceptual Models and the Cuban Missile Crises", *The American Political Science Review*, Vo. LXIII, 3, Pp. 689-718.
- Allison, G. T., (1969). "Conceptual Models and the Cuban Missile Crisis", *American Political Science Review*, Vo. LXIII, No. 3, 689-718.
- Владимир Мухин, (2020), "Закон Цезаря помогает Турции османизировать Сирию" Независимая Июнь 23.
- Caesar Syria Civilian Protection Act", U.S Department of State, (2020). Available at: <https://www.state.gov/caesar-syria-civilian-protection-act/>

- Divsalar, A., Taherpour, N., (۲۰۱۵). "Reviewing the Mutual Effects of Intelligence Organizations and Politics in the Information Age", *Information and Communication Quarterly*, Issue ۸ [in Persian]
- Eftekhari, A., Ghodratabadi, Alireza., (۲۰۱۵). "The Role of Intelligence Organizations in Providing Soft Security", *Security and Protection Research Quarterly*, Vo.۱۷ [in Persian]
- J. Von Neumann, O. Morgenstern., (1994). **The Theory of Games and Economic Behavior**, New York: John Wiley
- Jones, P. (2022). "A Middle East Cooperation and Security Process: Has the Time Come?" *Middle East Policy*, 29(1), 74-89.
- Ghanbari, S., Akbarzadeh, F., (۲۰۱۹). "A Study of the Executive Role of the CIA on the Foreign Policy of the United States of America with Emphasis on the Iraq Crisis", *Quarterly Journal of Military Sciences and Technologies*, 13. [in Persian]
- Iranian Diplomacy., (۲۰۱۵). CIA's ۱Billion Budget for Syrian Takfiris, available from: <http://irdiplomacy.ir/fa/news/۱۹۴۸۷۹۷> Iranian Diplomacy (۲۰۱۷). US Concerns over Iran-Saudi Conflict, available from: <http://irdiplomacy.ir/fa/news/۱۹۷۴۷۴۳> [in Persian]
- Little, Douglas., (March ۲۰۱۳), Lessons from the Past: US-Syrian Relations Since ۱۹۴۵, BBC Persian website.
- Landis, J., Simon, S., (2016). "Assad Has It His Way: The Peace Talks and After", *Foreign Affairs*, 19.
- Lister, ch., (2016), Evolution of an Insurgency How Syria Was Radicalized, <https://www.foreignaffairs.com/articles/syria/2016-03-14/evolution-insurgency>
- Mansfield, P., (2019). **A history of the Middle East**. Penguin UK.
- Mirmohammadi, M., (۲۰۱۱). **Intelligence Organizations and Foreign Policy: A Case Study of the Role of the CIA in American Foreign Policy**, Tehran: Abrar Moaser Pub. [in Persian]
- Mirmohammadi, M., (۲۰۱۲). "The Role of Intelligence Organizations in Foreign Policy: A Case Study of the Role of the CIA", PhD Thesis, Faculty of Law and Political Science, University of Tehran. [in Persian]
- Mirmohammadi, M; Mohammadi Lard, A., (۲۰۱۴). "The Role of Intelligence Organizations in Religious Democracy", *Quarterly Journal of Strategic Studies*, Year ۱۷, No. ۲ [in Persian]
- Naghibzadeh, A., (2009), **Decision-Making Process in Iranian Foreign Policy**, Tehran: Strategic Research Center [in Persian]
- Nouri, V., Hosseini, H., (۲۰۱۹). "Individualism in American Foreign Policy in the Era of Donald Trump; Results and Consequences", *Quarterly Journal of International Relations Studies*. 46 [in Persian]
- Simon, H. A.; (1960). **The new Science of Management Decisio**, New York: Harper and Row
- Sajedi, A., (۲۰۱۷). "Trump's Middle East Policy; A Case Study of the Syrian Crisis and the US Missile Attack", *International Relations Studies Quarterly*, Issue ۴.

- Saadat, E., (1989). "The Rational Man or the Self-Seeking Man", *Journal of Management Knowledge*, 6, ۱۱۰-۱۲۷ [in Persian]
- Salimi, E., (۲۰۱۱). "The Role of the Central Intelligence Agency (CIA) in Advancing the Strategies and Policies of the United States of America", *Ahvaz Center for Research Sciences*. [in Persian]
- Safipour, H., Karimifar, H., Ameri-Golestan, H., Abdolkhani, L., (۲۰۱۱). "The CIA, the Middle East Crises after September ۱۱ and the Decline of American Soft Power", *Quarterly Journal of Soft Power Studies*, ۱۱(4) [in Persian]
- Soleimani, A., Hatami, H., Basri, A., Moradi, H., (2011). "A Study of US Psychological Operations against Iraq in the 2003 War", *Military Psychology*, 2(7), 37-48. SID. <https://sid.ir/paper/190048/fa-۱۲> [in Persian]
- Thomson. H., Thomas. S., Sellstrom. E., Petticrew. M., (2013). Housing improvements for health and associated socio-economic outcomes. *Cochrane Database Syst Rev*. 2013 Feb 28;(2):CD008657. doi: 10.1002/14651858.CD008657.pub2. PMID: 23450585.
- Balanche, F. (2017). "The End of the CIA Program in Syria Washington Cedes the Field". *Foreign Affairs*.
- Vertzberger, Y. Y. I. (1990). **The World in Their Mind: Information Processing, Cognition, and Perception in Foreign Policy**, Stanford University Press

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی